

Jeg hedder Joop - En interaktiv monolog om erindringens nødvendighed

Over hele verden søger flygtninge fra krig og forfølgelse mod sikre steder og herhjemme fyldes nyhederne med billeder og personlige historier, mens politikere - i vores navn - diskuterer om og hvordan vi skal tage imod dem. Det er de voksne der fører krig, det er de voksne der bestemmer hvordan vi tager imod flygtninge. Sådan er det og sådan har det også været før. Men hvad fortæller vi børnene? Skal vi glemme eller arkivere de lektier historien har lært os, når de sidste øjenvidner forlader os, eller skal vi genopleve og videregive deres fortællinger ved at gøre dem vedkommende for en ny generation?

Producent, premiere, turné og medproducent

Forestillingen produceres af den nyoprettede selvejende institution **Det første bogstav S.I.** (CVR nr. 42351741). I efterår 2023 får forestillingen premiere og spiller efterfølgende hos Gruppe 38 i Århus og teater ZeBU i København, for derefter at turnere i resten af Danmark.

En autentisk historie om et krigsbarn

Den 18. september 1945 om aftenen ankommer en 9-årig dreng til Københavns Hovedbanegård efter en udmattede togrejse på næsten et døgn. Han er alene, hans mor har vinket farvel til ham i et udplyndret og krigshærgnet Amsterdam. Hans tøj er slidt, som sko har han to træplader med remme af stofrester. I en snor om halsen dingler et papskilt med hans navn. **Jeg hedder Joop** er baseret på den autentiske beretning af det jødisk nederlandske krigsbarn Joseph Vos (kaldenavn Joop), der efter 1½ år i koncentrationslejren Bergen-Belsen ved hjælp af den nyoprettede organisation 'Red Barnet' kommer til Danmark. Her bor han i syv måneder hos en dansk plejefamilie for at komme til kræfterne igen, både fysisk og psykisk.

Erindringskunst

Et afgørende aspekt af et samfunds identitet er at kunne se sig selv i øjnene som kultur og konfrontere sig med egne skyggesider. Men desværre er der i vores kultur en tendens til at fokusere på nutiden og fremtiden ved at dyrke det nye og det unge og derved at fortrænge og glemme det der var. Derfor er evnen til at holde fortiden levende og holde den op for vores nutidige øjne i særlig grad også et ærinde for kunsten, så fortiden forbliver et stadigt parallelspor og rettesnor for nutiden og fremtiden. **Jeg hedder Joop** er erindringskunst for nutidige tilskuere.

Forestillingens formål og målgruppe.

Joseph Vos' personlige erindringer – optegnet gennem en serie af længere interviews - bliver i forestillingen til en bevægende historie om et krigsbarn fra dengang fortalt for børn fra nu. Hvordan var det for Joop dengang i 1940 - 1945? Hvad betyder det at vokse op i krig, blive fordrevet fra hus og hjem, deporteret til en lejr uden at vide, om det er for kort eller lang tid? Kan nutidens børn forestille sig hvordan det ville være at vokse op under sådanne barske omstændigheder – eller at åbne familiens hus og dele ens soveværelse med et fremmet barn?

Jeg hedder Joop henvender sig til skolebørn fra 10 år og op (fra 4. klasse) og familier med børn i samme aldersgruppe. Udover Joops iscenesatte fortælling bruger forestillingen interaktion og dialog med publikum, lysbilleder, objekter og lydfragmenter. På den måde bliver det ikke kun til en fortællende vidneberetning på afstand, men også til en engagerende, følelsesmæssigt involverende og sanselig oplevelse af, hvordan krig, sult og konstant utryghed påvirker et barn. En oplevelse der stiller spørgsmålet til nuværende børn: hvordan ville du havde haft det under disse omstændigheder og ville du – uforbeholdent - byde et krigsbarn på din alder velkommen i din trygge verden?

Fra venstre til højre: Krigsbørn ved ankomst på Københavns Hovedbanegård i 1945 - Joop i Danmark 9 år gammel - Joop Vos i dag, 86 år gammel i Køge - Et krigsbarn fra Syrien anno 2023.

Anledning

Joseph Vos er født i 1936 og er nu 86 år gammel. Efter sit første såkaldte rekreationsophold som 9-årig i Frederiksborggade i København vender han tilbage som ung mand, finder sig et arbejde og stifter familie. Siden 1954 har han boet i Danmark og de sidste år har han holdt foredrag om sine oplevelser både under og efter krigen. I september 2020 kunne Red Barnet fejre sit 75-års jubilæum og ved den lejlighed fik Joseph af protektor Kronprins Frederik overrakt organisationens ærespris for livslangt engagement.

Joops fortælling

Joops erindringer er dramatiske og vedkommende, for de fortæller fra et barneperspektiv om oplevelser før, under og efter den største krig Europa har kendt: om de første minder fra et Amsterdam under tysk besættelse, om børnelege og vovehalse, kravet om at bære en jødestjerne, forflytning til den jødiske ghetto og tiltagende razziaer af Gestapo. En sommerdag i 1943 bliver Joops familie arresteret og deporteret til arbejdslejren Bergen-Belsen, nord for Hannover. Joop er da syv år gammel og selv om der for de mindre børn stadigvæk er tid til leg, oplever han hvad det betyder, når de voksne må udføre hårdt fysisk arbejde, når alle i timevis skal stå på appelpladsen og kålrabisuppe er det eneste de får at spise. Næsten to år med sult, daglige ydmygelser og vold, et stigende antal fanger (blandt dem Anne Frank), sammenstuvet i kolde barakker med udbrud af livstruende sygdomme som tyfus og tb som følge. Og for hver dag der går er der flere og flere der bukker under. Da de endelig kan rejse hjem, er deres hus udplyndret og Amsterdam sulter. Kort efter befrielsen får hans mor øje på en lille avisannonce, hvori Red Barnet tilbyder krigsbørn et såkaldt rekreationsophold hos en dansk plejefamilie. Selv siger Joop: "Det blev min redning. (...) og jeg er ikke i tvivl om, at min danske plejefamilie har en stor andel i, at jeg har fået et voksenliv uden mareridt."

Fra foredrag til forestilling.

En ældre mand fortæller foran et publikum af børn (og deres voksne) om dengang han var barn under Anden Verdenskrig. Måske forventer man et klassisk foredrag, men fra det første øjeblik karakteren Joop træder ind på scenen med en lille slidt kuffert, bryder han den fjerde væg og også under forestillingen taler han ofte direkte til og med de unge tilhørere, nogen bliver endda inviteret til at hjælpe til på scenen med objekterne (en snurretop, en jødestjerne, en madskål, et papskilt) og diapositiverne. Og selv om det er barske sager han fortæller, er der både plads til et barns naive uvidenhed, fantasi og humor, når han beretter om børnelege, dagdrømmeri, skælmske sange mod tyskerne, eller nye venskaber. Og gennem de projicerede historiske billeder og ved brug af lydkulisser (sirener, børneremser, tog, jagerfly, støvletramp, lærkesang) der væver sig ind i skuespillerens fortælling suges de unge tilskuere ind i historien og gør oplevelsen nærværende og sanselig.

Dengang og nu

I dag er der mange professionelle NGO'er over hele verden der – ofte på trods af magthavernes modstand - kæmper for at redde verdens børn fra de voksnes vold og udnyttelse. Men i 1945 var det de danske borgere, der åbnede deres private hjem for tusindvis af børn fra hele Europa og gav tid, mad og kærlighed til nogen, de ikke kendte. **Jeg hedder Joop** beretter om dengang, men spørger på samme tid, om en sådan indsats ville være muligt i dag med nutidens tiltagende 'være sig selv nok' - mentalitet, angst for fremmede og holdninger om 'os og dem' i forhold til kultur, religion og etnicitet. Man har vel lov at håbe.

De medvirkende

Manus og instruktion: Marc van der Velden

Skuespiller: Bo Stendell Larsen

Kostumier/rekvisitør: Maria Folkmann Ipsen.